

JAK RADZIĆ SOBIE Z DEPRESJĄ?

PROBLEMATYKA ZDROWIA PSYCHICZNEGO SENIORÓW

T.PARNOWSKI

II KLINIKA PSYCH.IPIN

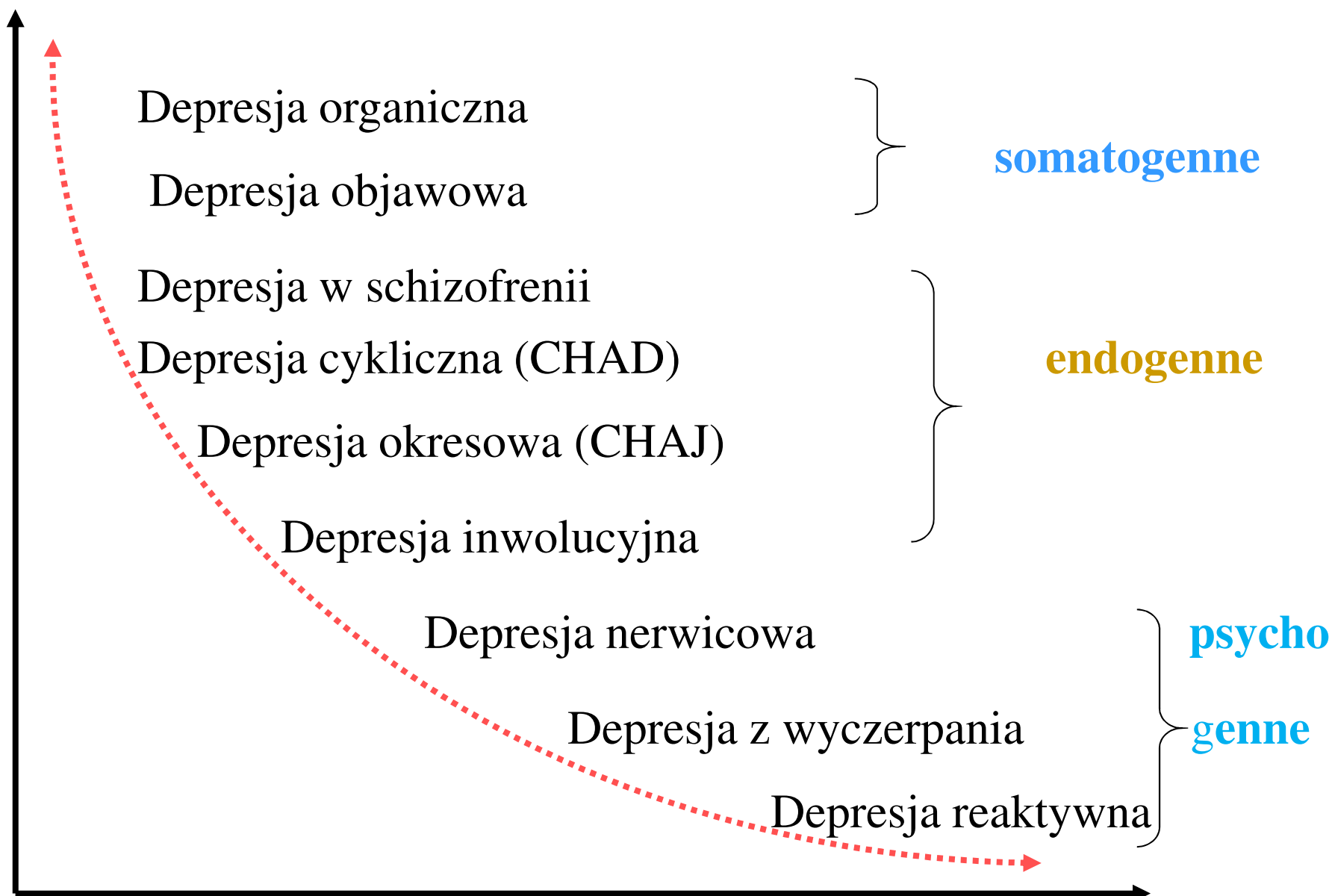
CO TO JEST DEPRESJA?

- „mam depresję”
  - Smutek, przygnębienie
  - Krótkotrwała zależność od czynnika wywołującego
  - Emocje nieinwalidyzujące
  - Brak myśli „S”
1. Obniżenie nastroju
  2. Zaburzenia napędu psychoruchowego
  3. Lęk
  4. Zaburzenia rytmów biologicznych
  5. Zaburzenia wegetatywne

**OSOLOWOŚĆ
OKRESOWOŚĆ !!
ZMIANA ZACHOWAŃ !!**

Czynnik somatogeny

Kielholz, 1972

Czynnik psychogeny

	epidemiologia	hospitalizacje	DPS
„Duża depresja”	1 - 4%	10 - 12%	12 - 14%
„Mała depresja”	4-13%	5%	17 - 35%
dystymia	2%	b.d.	b.d.

Płeć - M/K = 2:1

Nawrotowość w ciągu 3 lat - 90%

Alexopoulos:Depression in the elderly,
Lancet,2005,365,1961-1970

Depresje nie leczone - 60%

Alexopoulos:Depression in the
elderly,Lancet,2005,365,1961-1970

90% osób starszych z depresją nie kontaktuje się z specjalistą

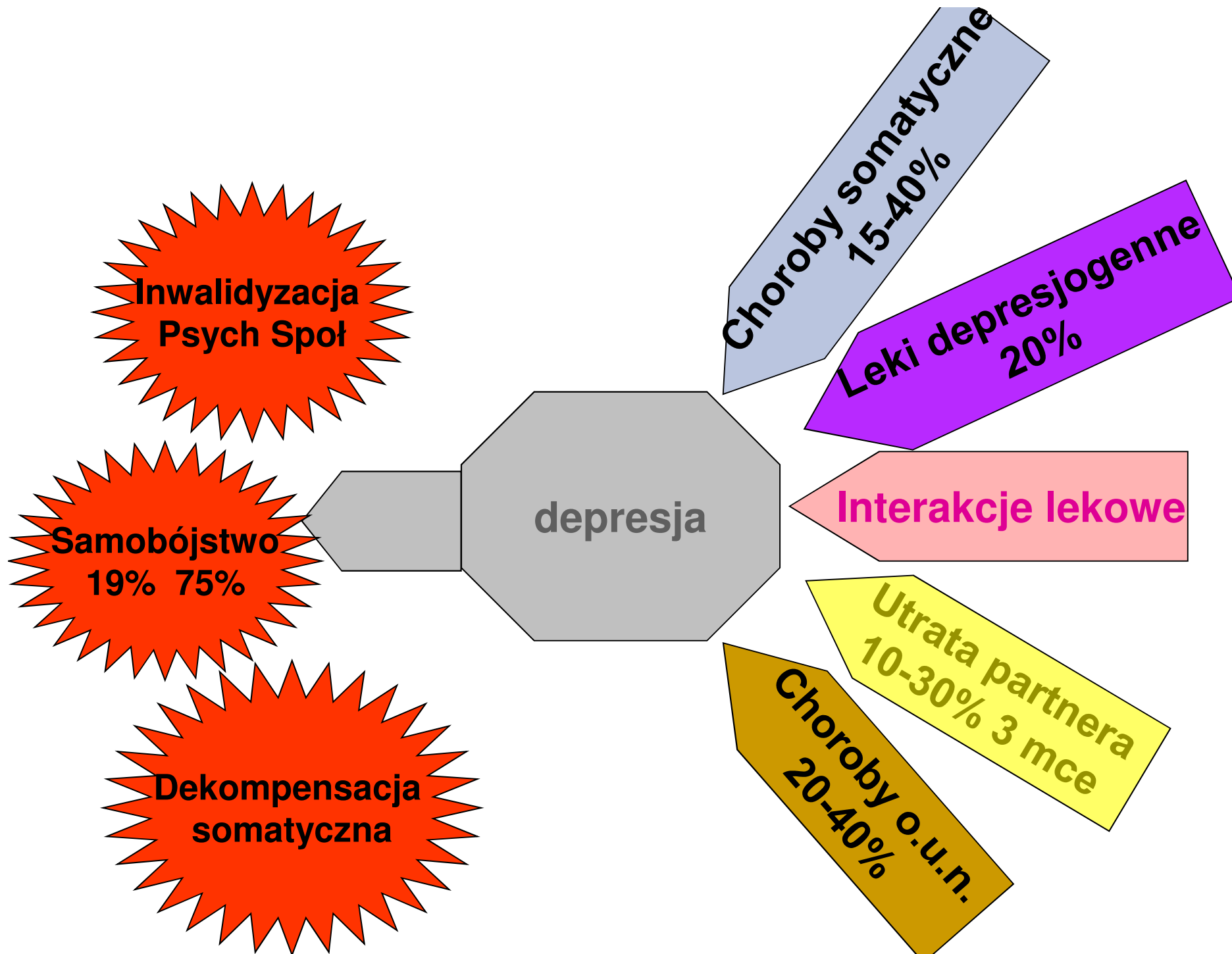
Chew-Graham i wsp.BMJ,2004,329,181-182

**Efektywność leczenia depresji w wieku podeszłym
30% popraw; 30% bez zmian; 30% pogorszenie**

Millard.Depression in old age,BMJ,1983,287,375-376

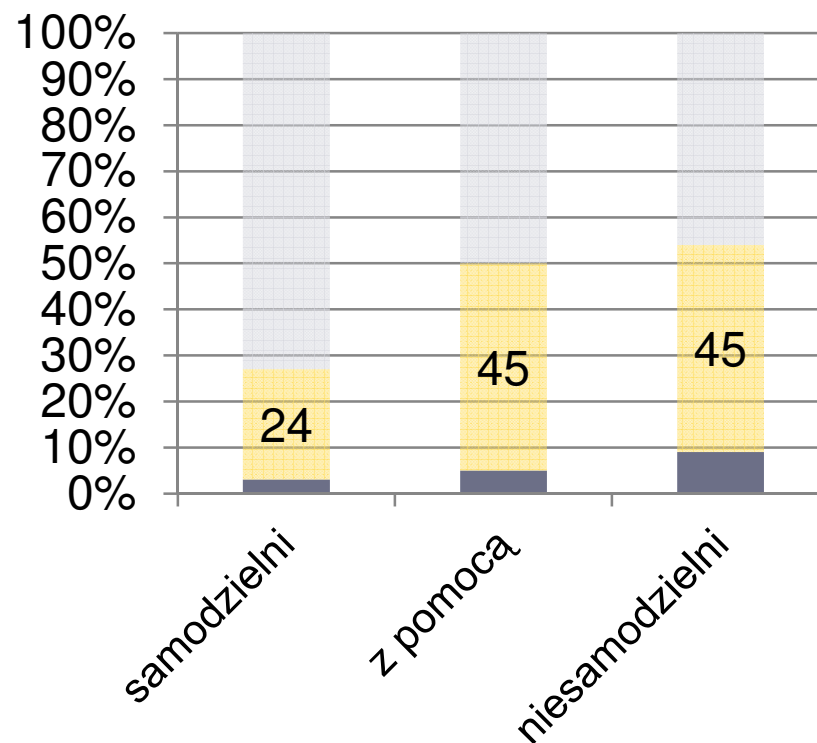
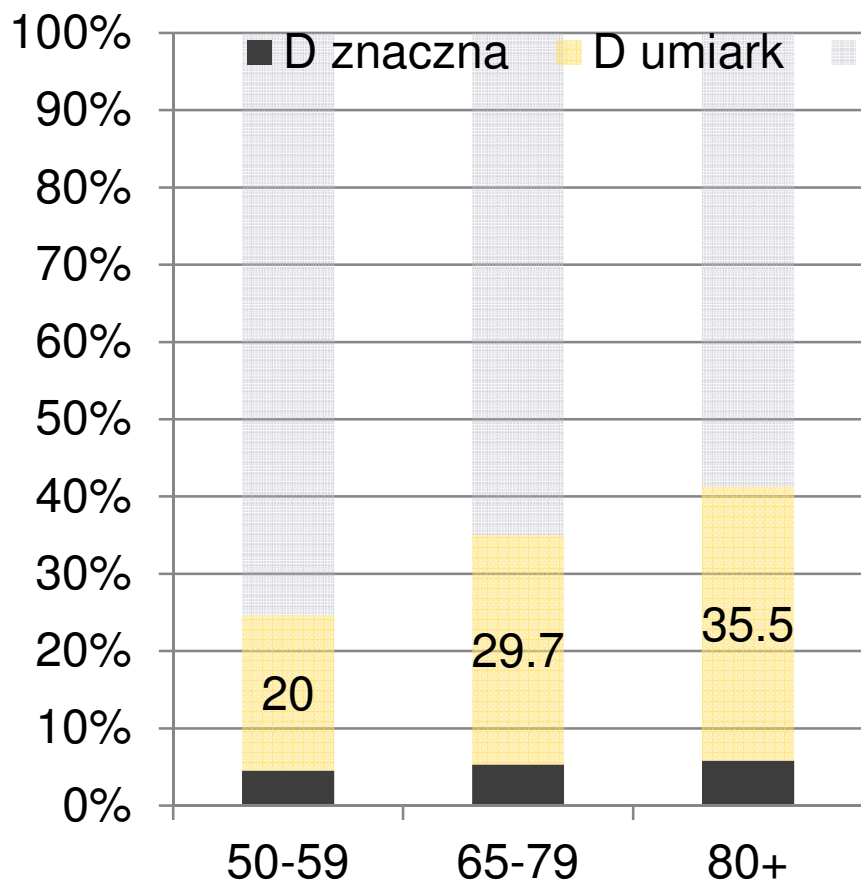
**U 75% chorych z depresją w wieku podeszłym
nie występują objawy typowe**

Beckman i wsp.Brit.J.Psychiatry,1999,174,307-311

WYSTĘPOWANIE OBJAWÓW DEPRESJI I ZWIĄZANEJ Z NIĄ NIESAMODZIELNOŚCI W POPULACJI OSÓB 65+

BROCZEK I WSRPOLSENIOR,2012

• N=4608 ;GDS15; ADL

PSYCHOGENNE CZYNNIKI RYZYKA DEPRESJI

Zmiana miejsca pobytu

Wypis ze szpitala

Wiek > 80 r.ż.

Utraty

- żałoba**
- „zespół opuszczonego gniazda”**
- bezpieczeństwa finansowego**
- zdrowia**

Izolacja społeczna

KLINIKA

PODZIAŁY DEPRESJI

Kliniczny:

Subdepresja

Prosta

Z zahamowaniem

Z lękiem (agitowana)

Urojeniowa (psychotyczna)

Atypowa – maskowana

Nasilenie:

Łagodne

Umiarkowane

ciężkie

Nozologiczny:

psychogenna

endogenna

somatogenna

OBRAZ KLINICZNY

Postacie typowe:

Depresja prosta – „starość”

Depresja z zahamowaniem

Depresja agitowana

Zespół Cotarda

Postacie atypowe

Pseudootępienie depresyjne

Hipochondryczna

OBJAWY UWAŻANE ZA CECHY STAROŚCI

1. spowolnienie psychoruchowe
2. utrata zainteresowań
3. niechęć do kontaktów towarzyski
4. pogorszenie apetyt
5. nasilenie zaburzeń snu
6. małomówność
7. poczucie “starości”

**Subthreshold depression 9,9%-11.8% /rok.
Kobiety-75%. ECA,Hybels,2001**

bezsennaść	44.7 %
stałe uczucie zmęczenia	42.1%
nawracające myśli o śmierci	31.0%
zaburzenia koncentracji	22.7%
przyrost masy ciała	18.5%
zwolnienie myślenia	15.1%
hipersomnia	15.1%

**25000 badanych w 14 krajach
69% osób z depresją
zgłaszało jedynie skargi na
objawy somatyczne (utrata
łaknienia, zmęczenia,
zaburzenia snu, utrata masy
ciała, bóle) WHO,2006**

DEPRESJE PORONNE-MASKOWANE

- **Maski** : lęk napadowy, przewlekły, natręctwa, jadłowstręt
- **Maski wegetatywne** : pseudoangina pectoris, Zab. motoryki przewodu pokarmowego, stany spastyczne dróg żółciowych, świąd skóry
- **Maski bólowe**: bóle głowy, neuralgie
- **Maski behaw.:** okresowe nadużywanie alc lub leków

WYSTĘPOWANIE DEPRESJI PORONNYCH (SUBDEPRESJI)

(SUBTHRESHOLD DEPRESSION)

■ Depresja poronna jest istotnym problemem klinicznym

- **Definicja depresji poronnej: „, Jakiegokolwiek dwa lub więcej jednocześnie występujących objawów depresji, które utrzymują się przez większość czasu przez co najmniej 2 tygodnie, powodujące pogorszenie funkcjonowania społecznego”.** Osoby z depresją poronną nie spełniają kryteriów epizodu depresji/ dystymii
- **Badania Epidemiologic Catchment Area w USA wykazały roczną częstość występowania depresji poronnej u 11.8% badanej populacji. Kobiety – 75%.**

NAJCZĘSTSZE OBJAWY DEPRESJI PORONNEJ

- bezsenność 44.7%
- stałe uczucie zmęczenia 42.1%
- nawracające myśli o śmierci 31.0%
- zaburzenia koncentracji uwagi 22.7%
- przyrost masy ciała 18.5%
- zwolnienie myślenia 15.1%
- hipersomnia 15.1%

KLINICZNE CZYNNIKI RYZYKA SAMOBÓJSTWA

A.BECK,APA,TORONTO,2006

Nasilony lęk i niepokój z zab.snu

Poczucie beznadziejności,przekonanie o nieuleczalności, obecności chorób

Poczucie winy, ciężkie grzechy, chęć poniesienia kary

Nastrój dysforyczny

Dolegliwości bólowe i przewlekłe schorzenia somatyczne

Uporczywe zaburzenia snu

- „Chcę umrzeć” - 8 - 9 razy
- „nic mi już nie pomoże”(beznadziejność) - - 7 razy
- „żałuję, że nie udało mi się umrzeć”(po próbie S) - 10 razy

INWENTARZ CZYNNIKÓW RYZYKA SAMOBÓJSTWA W DEPRESJI.

Wzrost po 75 r.ż.; M>K ;19-16-14/100 000

Cechy zespołu depresyjnego

depresja o dużym nasileniu
poczucie winy
poczucie beznadziejności
niska samoocena
Anhedonia
lęk przewlekły, niepokój
stan mieszany
Bezsenna
ujawniane myśli lub zamiary samobójcze
przewlekła subdepresja

Sytuacja socjalna

samotność, niemożność liczenia na pomoc innych
zła sytuacja materialna
utrata pracy, źródeł utrzymania, bankructwo

Dane z wywiadu

próby samobójcze w przeszłości
samobójstwa osób bliskich (krewnych, osób znaczących dla pacjenta)

Cechy demograficzne

wiek > 45 r.ż.
płeć: męczyzna
owdowiała(y), rozwiedziona(y)

Inne cechy

złe przystosowanie społeczne
nadużywanie alkoholu
zaburzenia osobowości
(cyklotymiczna, antisocjalna)
okres żałoby
przewlekłe choroby
somatyczne
przewlekła bezsenność
przewlekłe dolegliwości
bólów
organiczne zespoły mózgowe
(przewlekłe)

DEPRESJA A PŁEĆ

KESSING INT.PSYCHOGERIATRICS,2006

Analiza : 1994-2002

N= 9837 Wiek=65+

Epizod depresji = 69.9% kobiet

Epizod manii/CHAD = 443 ; = 61.6% kobiet

Kobiety częściej: lekka depresja = 70.8%

depresja umiarkowana = 67.4%

depresja ciężka = 65.9%

Mężczyźni - częściej depresja + współchorobowość
uzależnienia, choroby somatyczne

Rozpowszechnienie:

depresja melancholiczna, psychotyczna K = M.

TRUDNOŚCI W ROZPOZNAWANIU DEPRESJI WIEKU PODESZŁEGO

- 1. Objawy depresji = fizjologia**
- 2. Atypowy obraz kliniczny**
- 3. Współwystępowanie chorób somatycznych/oun**
- 4. Trudności w opisywaniu objawów**
- 5. Somatyczne wytłumaczenie skarg**

DEPRESJA I CHOROBY SOMATYCZNE

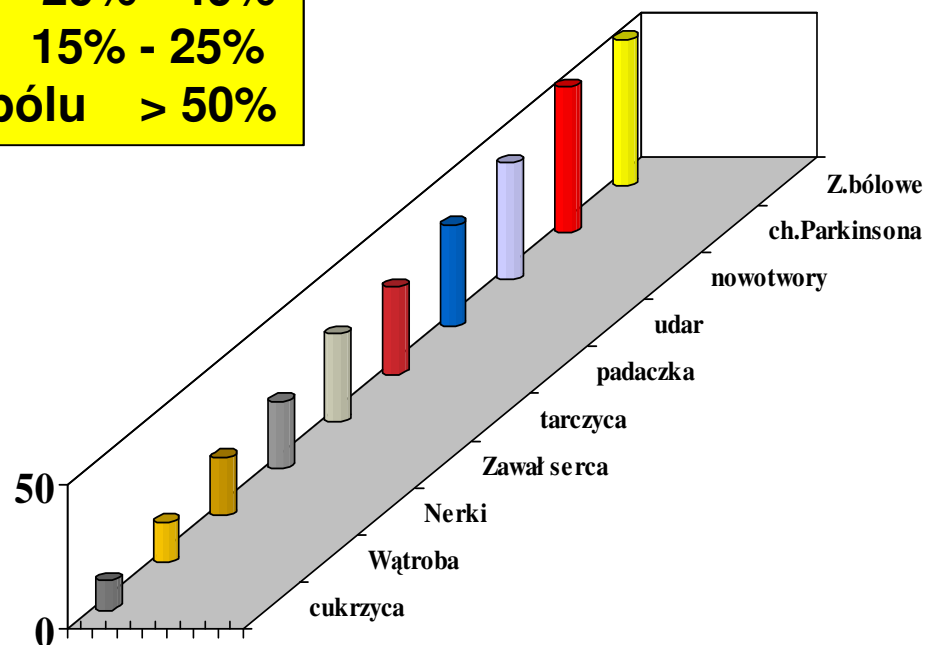

DEPRESJE W RÓŻNYCH CHOROBAH

PUŻYŃSKI,2000

Choroby nerek	> 20%
Choroby tarczycy	20% - 30%
Choroby wątroby	> 15%
Cukrzyca	5% - 10%
Nowotwory	20% - 40%
Zawał m. serca	15% - 25%
Zespoły przewlekłego bólu	> 50%

Rak trzustki	38-50%
Rak gardła	22-40%
Rak jelita grubego	22-25%
Rak narządów płciowych	21-23%
Rak żołądka	8-11%

■	cukrzyca
■	Wątroba
■	Nerki
■	Zawał serca
■	tarczycy
■	padaczka
■	udar
■	nowotwory
■	ch.Parkinsona
■	Z.bólowe

DEPRESJA U CHORYCH SOMATYCZNIE

Częstość występowania depresji u chorych somatycznie
10 - 45%

Rapp i wsp.1988;Katona,1994

Pojedyncze objawy depresji -
48%

Shah i wsp.1992

Chorzy 65 + r.ż. przyjmowani do oddziałów somatycznych
- **20%**

Gregory i wsp.1992;Hammond,1993

WYBRANE SOMATYCZNE CZYNNIKI RYZYKA DEPRESJI W WIEKU PODESZŁYM

	„Mała depresja”	„Duża depresja”
•Przewlekła choroba	2,23	1,37
•Choroby płuc	2,73	2,76
•Miażdżyca	1,96	2,44
•RZS	3,39	2,42
•Udar	1,65	2,35
•Ograniczenie funkcjonowania	4,04	2,37
•Upośledzenie słuchu	1,76	3,78
•Upośledzenie wzroku- czytanie	3,11	2,22
•Upośledzenie wzroku- patrzenie	2,72	2,57

GŁÓWNE CZYNNIKI RYZYKA (1)

Wiek

✓ W miarę starzenia się populacji poprzednie przyczyny zgonów ustępują przyczynom naczyniowym;

Nadciśnienie

(rozpowszechnienie w starości: $>140/90 = 68\%$; $>160/95 = 45\%$)

✓ Związek pomiędzy ciśnieniem krwi i chorobą sercowo-mózgowo-naczyniową jest ciągły, spójny i niezależny od innych czynników ryzyka;

Cukrzyca

(rozpowszechnienie = 10-14%)

✓ Bezpośredni wpływ toksyczny na narządy, także mózg

✓ Rzadziej występuje niż inne, ale ma większy indywidualny wpływ (2-4x niż czynniki naczyniowe)

GŁÓWNE CZYNNIKI RYZYKA (2)

Dyslipidemia

✓ **Cholesterol jest bezpośrednio związany z depresją niezależnie od wieku, płci i rasy:**

>250 mg/dl: 18.6% M, 17.8% K

>200 mg/dl: 54% M, 46% K

Palenie

✓ **Związane z rodzajem, sposobem i nawykami palenia**

NACZYNIOWE CZYNNIKI RYZYKA

Modyfikowalne

Nadciśnienie tętnicze

Dyslipidemia

Palenie

Cukrzyca

Otyłość (BMI>30)

Siedzący tryb życia

Hiperhomocysteinemia

inne

Niemodyfikowalne

Płeć

Wiek

Rasa

Obciążenie rodzinne

Polimorfizm genetyczny

ZESPÓŁ METABOLICZNY

otyłość brzuszna (obwód talii u pochodzących z Europy mężczyzn ≥ 94 cm, natomiast u kobiet ≥ 80 cm) i dodatkowo współistnienie co najmniej 2 z poniższych odchyłeń: trójglicerydy ≥ 150 mg/dl lub leczenie dyslipidemii

cholesterol HDL

< 40 mg/dl u mężczyzn

< 50 mg/dl u kobiet

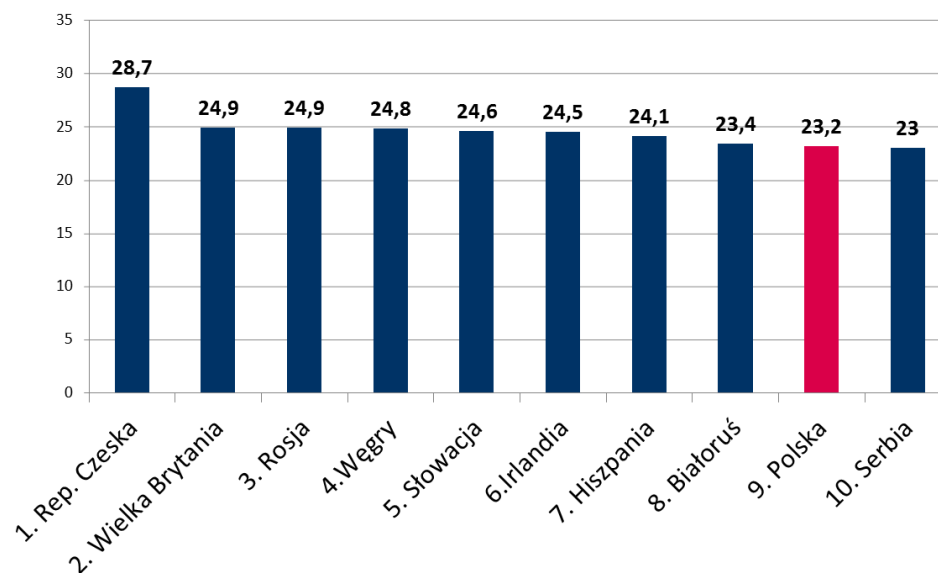
lub leczenie dyslipidemii

RR $\geq 130/85$ mmHg lub leczenie nadciśnienia tętniczego;

Glikemia na czczo ≥ 100 mg/dl lub leczenie cukrzycy typu 2

NAJWYŻSZY POZIOM OTYŁOŚCI W EUROPIE

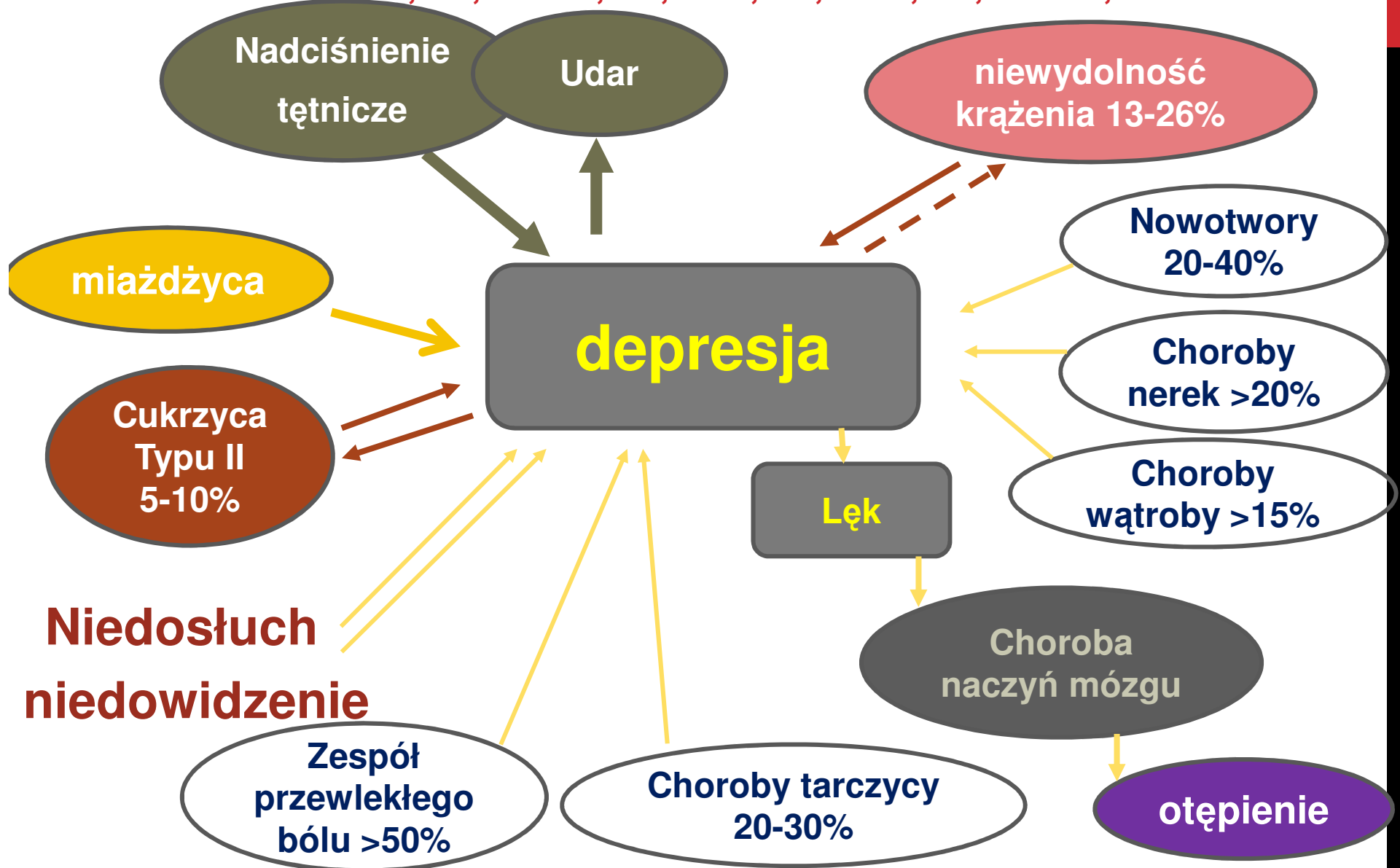
Procent populacji powyżej 20 roku życia, która jest otyła

* Otyłość rozumiana jako poziom masy ciała na osobę zależnie od wieku (Body Mass Index - BMI) wynoszący powyżej 30.

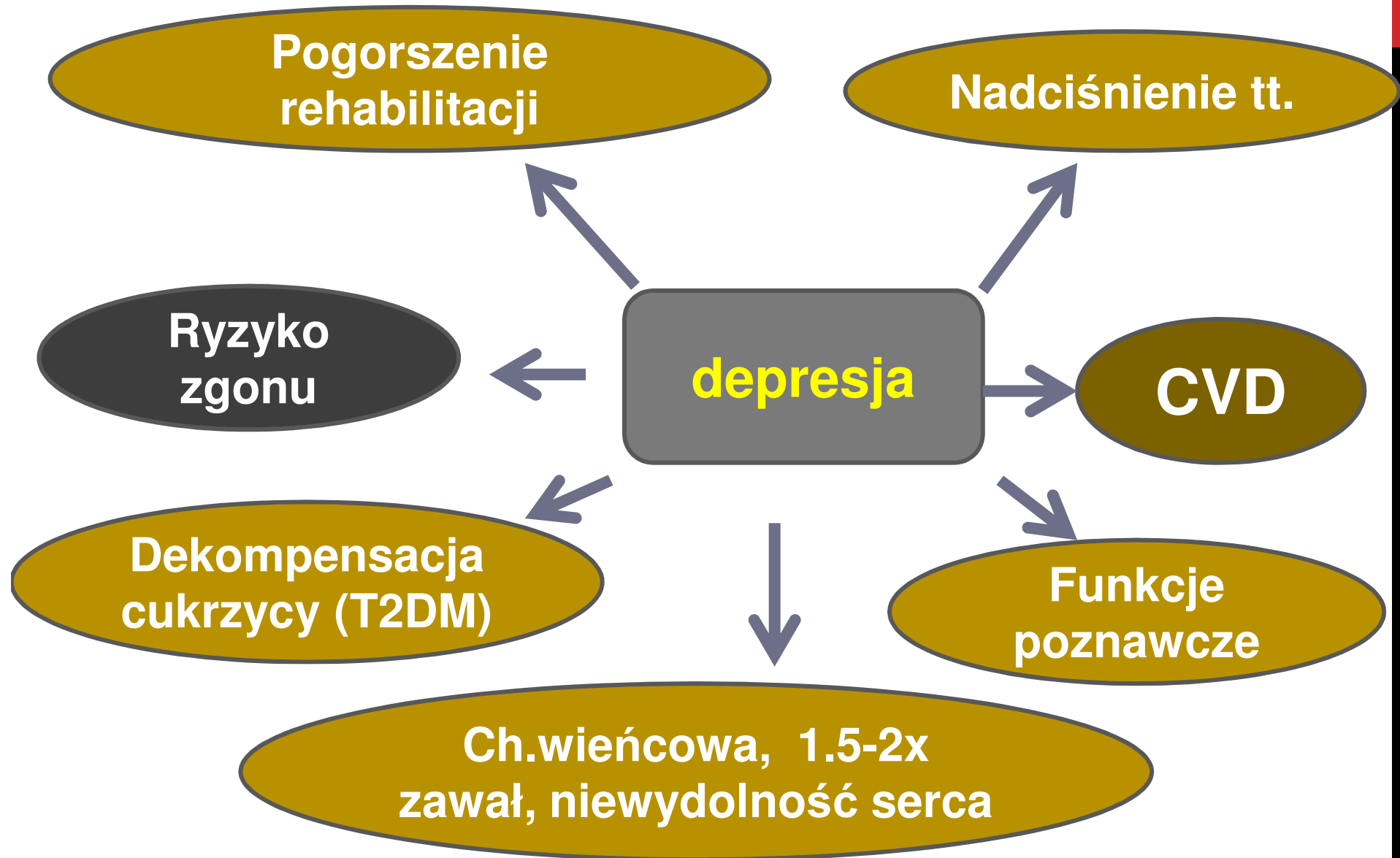
ZWIĄZEK DEPRESJI Z CHOROBYMI SOMATYCZNYMI

SIMONSICK,1995;EVERSON,1998;JONAS,1997; EATON,1996;MATTHEW,1987

WPŁYW OBECNOŚCI DEPRESJI NA STAN ZDROWIA

KENDLER,1993;CERVILLA,2003FRASURE-SMITH,1995CARNEY,1987;FORD,1998;HEATHER I WSP.2004

OBJAWY SOMATYCZNE W DEPRESJI WIEKU PODESZŁEGO

TEBBS & MARTIN, GERIATR. MED. 1987

Objaw

częstość wystąpienia

---

astenia	29%
bóle głowy	25%
kołatanie serca	17%
bóle uogólnione	14%
zawroty głowy	12%
ból w nadbrzuszu	11%
 płytkie oddychanie	10%
ból w konkretnym miejscu	9%
ból kręgosłupa	7%
zaburzenia żołądkowo-jelitowe	6%

DEPRESJE JATROGENNE

KESHAVAN,1997

- Poch.rauwolfia serpentina
- Agoniści α – adrenergiczni
  - Digoksyna
  - Antymitotyczne
  - Metoklopramid
  - β - blokery
  - Steroidy
  - L-dopa
- Leki przeciwnadciśnieniowe

DEPRESJA W CHOROBYCH NEUROLOGICZNYCH

ZWIĄZEK DEPRESJI Z OTĘPIENIEM

Ishaq ibn Imran X wiek

“melancholia to osłabienie intelektu, zaburzenia pamięci i rozumienia”

Encyklopedia Francuska 1765 r.

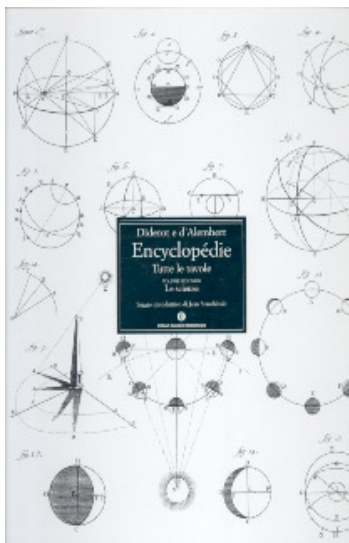
„Otepienie poprzedza smutek i zmęczenie umysłu”

Mairet: Otepienie Melancholijne” 1883 r.
podostra=depresja,przewlekła-otepienie

przebieg podostry/przewlekły”vesanic dementia”

Kraepelin,1921

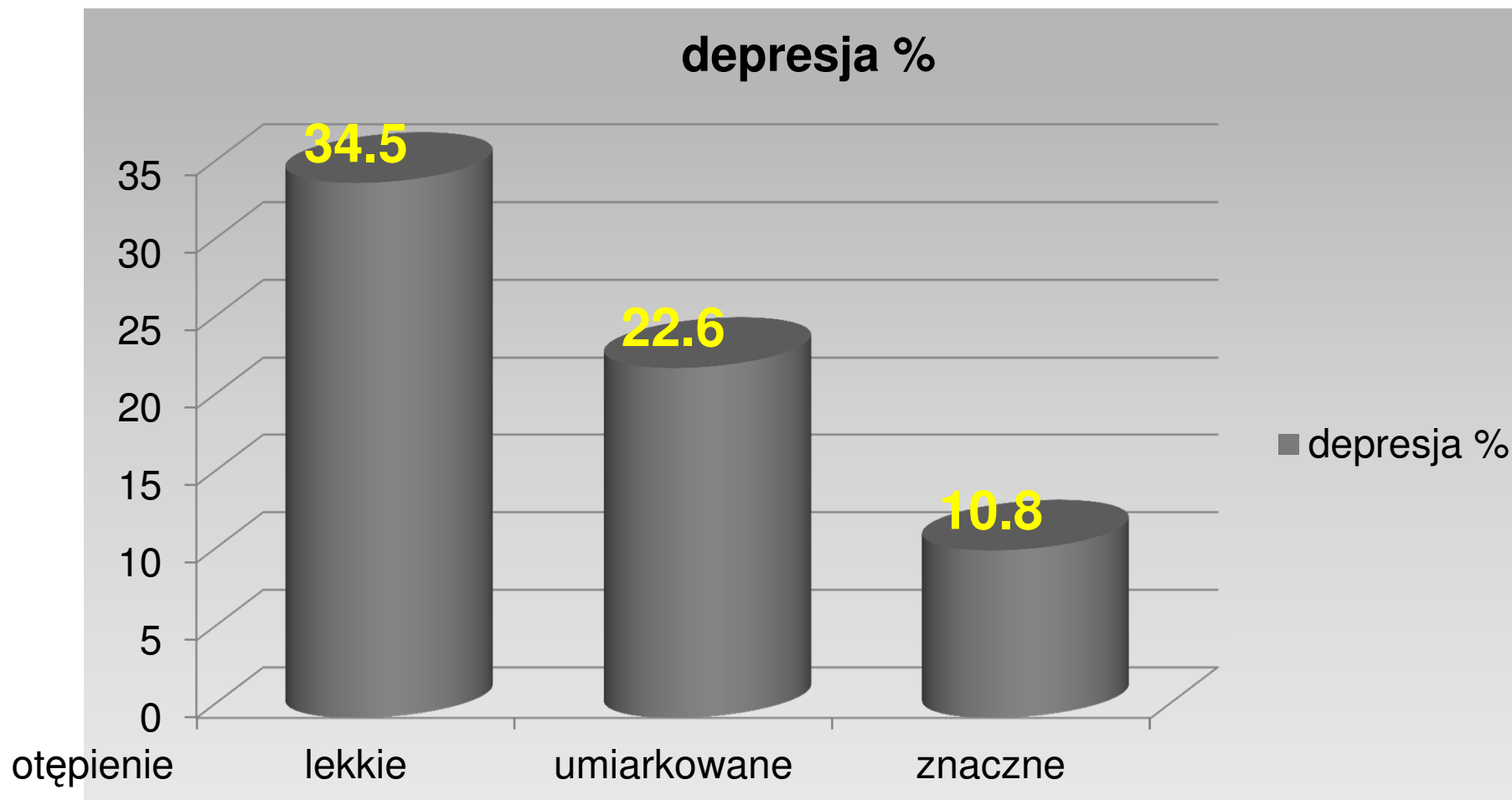
**„...a melancholia często jest powikłana
„umysłowym osłabieniem”,co oznacza osłabienie
funkcji poznawczych”**

CZĘSTOŚĆ DEPRESJI W ZALEŻNOŚCI OD NASILENIA OTĘPIENIA

REIFLER, 1982

WSPÓŁWYSTĘPOWANIE DEPRESJI I CHOROBY NACZYŃ

Odsetek zgonów z powodu choroby naczyń wzrasta wraz z wiekiem: dwukrotnie pomiędzy 65-74 r.ż., i 75-84 r.ż.

Rozpowszechnienie **zawałów serca**:

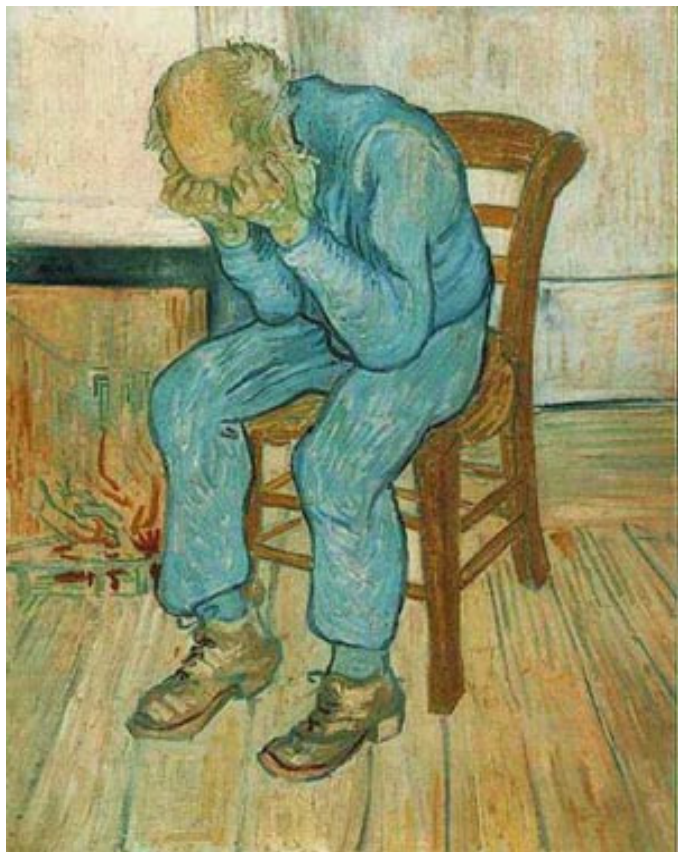
- 2-20% u mężczyzn
- 3-13% u kobiet

Ryzyko **choroby wieńcowej** serca w 70 r.ż.

- 34.9% u mężczyzn
- 24.2% u kobiet

Nadciśnienie: ponad połowa wszystkich osób > 65 r.ż.

JAK ZAPOBIEGAĆ I LECZYĆ ??

Czynniki biologiczne:

1. Lecz choroby somatyczne; dbaj o regularne kontrole (RR, DM);
2. Ćwicz pamięć!

Czynniki psychospołeczne:

1. Podtrzymuj aktywność społeczną
2. Działaj na rzecz innych

Czynniki somatyczne:

1. Codziennie 30 min. spaceru
2. Dieta lekkostrawna
3. Dbłość o płyny
4. Nie nadużywać leków!!